

ла. – 989. № 3. – С. 123. 3. Ellul J. Le system technician. – Paris, 1977. 4. Граупнер Р., Граупнер Э. Человек между современной техникой и моралью: права человека, мораль и профессия инженера // Вестн. Моск. Ун-та – 1995. – № 6. 5. Dessauer F. Streit um die Technik //Frankfurt. Technik und Wirtschaft. – 1996. – № 8. – P. 131–137. 6. Маркузе Г. Эрос и цивилизация. Одномерный человек: Исследование идеологии развитого индустриального общества: Монография. – М.: Информационный центр «Маркетинг», 2002. – 150 с. 7. Канищенко Г.Л. Методика ситуаційного навчання: Монографія. – Одеса: Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні, 1999. – 110 с. 8. Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Лапузіна О.М. Ділова етика: Навчальний посібник. – Харків: НТУ «ХПІ», 2006. – 364 с. 9. Основы деловой этики инженера: Сборник ситуационных заданий / А.Г. Романовский, Е.Н. Лапузина. – Харьков: НТУ «ХПИ», 2006. – 192 с. 10. Ділова етика фахівця: Навч. посібник / О.М. Лапузіна. – Харків: НТУ «ХПІ», 2007. – 248 с. 11. Методические рекомендации к курсу «Основы профессиональной этики инженера» / А.Г. Романовский, Е.Н. Лапузина. – Харьков: НТУ «ХПИ», 2006. – 52 с.

*Шумейко О.А.
м. Харків. Україна*

КУЛЬТУРА МОВИ І КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК ВИЯВ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

Успіх людини в професійному становленні, її взаємини з іншими членами суспільства залежить від уміння спілкуватися. Щоб досягти успіху в спілкуванні, потрібно мати значний словниковий запас і належним чином вміти володіти мовленням. Мовлення – це спілкування членів суспільства між собою за допомогою мови, тобто процес реалізації мовної діяльності. Мовець використовує засоби мови з метою передання конкретного змісту, до якого можуть входити, крім думок, почуття та волевиявлення. Мова і мовлення взаємопов'язані. Мовлення неможливе без мови, а мова створена для того, щоб здійснювати процес мовлення.

Мова – це досить давнє і складне суспільне явище, могутній засіб вираження багатогранної діяльності особистості, яка за допомогою мови виражає свою сутність, спілкується в колективі, висловлює і передає своє розуміння і сприйняття навколишнього світу, виявляє свою волю, свій розум, свої почуття та емоції. Мова є своєрідним наслідком матеріальної і духовної діяльності особистості і суспільства. Кожне слово – це матеріальна складова вираження думки людини. Мова – це складна система, яка об'єднує слова, словосполучення, речення за допомогою яких створюється

текст: це тисячі слів з їх лексичними значеннями, що є засобом формування думки, тобто власне процес реалізації мовленнєвої діяльності.

Мова – це сукупність правил, за якими будується мовне повідомлення і відбувається власне мовлення. Мова – це основа мислительної діяльності людини. Вивчаючи мову, людина оволодіває й основними формами та законами побудови словосполучень, речень та вираження думки, у цілому, а загалом – законами мислення. Якщо ж людина погано володіє мовою, то будь-яке спілкування навряд чи буде успішним. Адже помилки відвертають увагу співрозмовника від головної думки.

Насамперед, мова дістає своє вираження в мовленні, без нього вона не може існувати і виконувати свою комунікативну функцію. Мовлення – це форма існування живої мови. Мовлення – це спілкування людей між собою за допомогою мови; це процес практичного застосування мови в різних ситуаціях залежно від обставин спілкування, це своєрідна діяльність за допомогою мови, що використовується державою, народом і кожною окремою особою.

Мова – це сукупність довільно відтворюваних загальноприйнятих у межах даного суспільства звукових знаків для об'єктивно існуючих явищ і понять, а також загальноприйнятих правил їх комбінування у процесі вираження думок [2].

Мова – це своєрідна візитна картка кожної людини, саме мова дає змогу говорити про освіченість, ерудицію, культуру, вихованість конкретного фахівця тощо.

З культурою мови перш за все пов'язують уміння правильно (з дотриманням сучасних норм літературної мови) говорити і писати, добирати мовні засоби відповідно до мети та обставин спілкування, чітко і виразно передавати свої думки за допомогою різноманітних засобів мови. Однією з найважливіших умов вільного володіння мовою є не лише знання її мовних одиниць та правил побудови словосполучень, а й уміння користуватися цими одиницями і правилами під час спілкування.

Культура мови – одна з найважливіших рис і особливостей кожної людини, яка починається із самоусвідомлення мовної особистості, приналежності її до певної культури. Культура мови зароджується і розвивається там, де носіям національної літературної мови не байдуже як вони говорять і пишуть, як сприймають їхню мову у суспільстві. Культура мови – це досконале володіння літературними нормами на всіх рівнях мовної системи в її усному та писемному мовленні, вміння користуватися мовними засобами, ясно, чітко, логічно і переконливо висловлювати свою думку.

Мовлення – це застосування мови в практичній діяльності людини, яке функціонально поділяється на дві форми: усну та писемну. Усне мов-

лення виражається за допомогою звуків та звукосполук, писемне мовлення – це мовлення, яке зафіксоване на папері за допомогою графічних знаків.

Культура мовлення – це система вимог, щодо вживання мови у повсякденній мовленнєвій діяльності [1]. Належна культура мовлення – це свідчення розвинутого інтелекту і високої загальної культури особистості.

Культура мовлення – це вміння правильно говорити, писати, добирати мовні засоби відповідно до мети та обставин спілкування. Основним критерієм культури мовлення є нормативність, а саме – точність, ясність і чистота мовлення. Для багатьох категорій мовців мовленнєва культура входить до професійних обов'язків, є складовою професійної діяльності. Перш за все це стосується працівників освіти, культури, державного апарату та засобів масової інформації. Їхнє слово повинно бути прикладом для громадян України. Особлива відповідальність покладається на працівників радіо і телебачення, мовлення яких часто не відповідає нормам сучасної української літературної мови, зокрема – нормам орфоепії. Щоб мовлення було зразковим, потрібно дотримуватися основних ознак, якими є: правильність, змістовність, послідовність, багатство словникового запасу, точність, виразність, доречність та доцільність. Високу культуру мовлення визначає досконале володіння сучасною літературною мовою, її нормами під час мовленнєвої діяльності. Носіями сучасної літературної мови повинні стати державні діячі, адже вони постійно спілкуються з людьми, виступають перед аудиторією як під час індивідуальних зустрічей, так і через засоби масової інформації.

Культура мовлення – це й загальноприйнятий мовний етикет: типові формули вітання, прощання, подяки тощо. Велике значення має й тон розмови, вміння слухати і почути співрозмовника. Уважність, чемність і ввічливість – основні вимоги мовного етикету [3].

Культура мовлення – неодмінна складова загальної професійної культури, суттєва ознака моральних, ділових якостей і характеру працівника.

На сьогодні рівень культури мови особи залежить від її обізнаності з історією культури народу, історією його мови, з національним мистецтвом, історичними взаємозв'язками з іншими народами. Культура мовлення формує запас знань, любов до рідної мови, прагнення до самовдосконалення, бажання зберегти те, що віками напрацювало суспільство.

Список літератури: 1. Морфологія культури: тезаурус / За ред. проф. В.О. Лозового.– Х.: Право, 2007.– 384 с. 2. Культура України: тезаурус і персоналії / Л.В. Анучина, О.А. Стасевська, О.В. Уманець та ін.; за ред. Л.В. Анучиної, О.А. Стасевської, О.В. Уманець; наук. кер. В.О. Лозової.– Х.: Право, 2014. – 276 с. 3. Шевчук С.В. Ділове мовлення для державних службовців: Навч. посібник. – К.: Літера ЛТД, 2004. – 400 с.